

Avrupa Bilgi Okuryazarlığı Konferansı 2016

European Conference on Information Literacy (ECIL) 2016

Tolga Çakmak*

Öz

Avrupa Bilgi Okuryazarlığı Konferansı Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ile Zagreb Üniversitesi Bilgi ve İletişim Bilimleri Bölümü tarafından 2013 yılında başlatılmıştır. Her yıl bir Avrupa ülkesinin partnerliğiyle düzenlenen Konferans 10-13 Ekim 2016 tarihlerinde Çek Cumhuriyetinin başkenti Prag'da Çek Üniversiteleri Derneği ev sahipliğinde gerçekleştirildi. Bu yazıda konferansa yönelik izlenimler paylaşılmakta ve konferansta tartışılan konuların bir bölümü kısaca özetlenmektedir.

***Anahtar Sözcükler:** Bilgi okuryazarlığı; Avrupa Bilgi Okuryazarlığı Konferansı; Çek Cumhuriyeti.*

Abstract

European Conference on Information Literacy was initiated by Hacettepe University Department of Information Management and Department of Information and Communication Sciences of Zagreb University in 2013. Annually organized in different countries by European partners, it took place in Prague/Czech Republic and was hosted by the Association of Libraries of Czech Universities from 10-13 October 2016. This paper shares impressions about the conference and summarizes briefly some of the topics discussed in the conference.

***Keywords:** Information literacy; European Conference on Information Literacy; Czech Republic.*

ECIL ve ECIL 2016 Hakkında

Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ve Zagreb Üniversitesi Bilgi ve İletişim Bilimleri Bölümü ortaklığında 2013 yılında başlatılan Avrupa Bilgi Okuryazarlığı Konferansı (ECIL) her yıl Avrupa'dan bir partnerin ev sahipliğinde gerçekleştirilmektedir. 2014 yılında Zagreb Üniversitesi, 2015 yılında Tallinn Üniversitesi'nde düzenlenen ECIL'e bu yıl 10-13 Ekim 2016 tarihlerinde Çek Üniversite Kütüphaneleri Derneği (Association of Libraries of Czech Universities - AKVS) ev sahipliği yaptı.

Avrupa'nın yanı sıra Amerika Birleşik Devletleri'nden de dikkate değer sayıda katılımın olduğu konferansta 180 çalışma bilim komitesi tarafından yapılan değerlendirme sonucunda sunulmak üzere kabul edilmiştir. Bilim komitesi üyeleri tarafından titizlikle

* Araş. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. e-posta: tcakmak@hacettepe.edu.tr

Research Ass. Hacettepe University Department of Information Management

Geliş Tarihi - Received: 07.11.2016

Kabul Tarihi - Accepted: 14.11.2016

değerlendirilen çalışmalar 17 bildiri oturumu, 7 iyi uygulamalar oturumu, 8 çalıştay, iki panel, doktora çalışmalarına yönelik bir oturum ve pecha-kucha oturumunda sunulmuştur. Bu rakamlar konferansın zengin bir içeriğe sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca 9 Ekim 2016 tarihinde ise ECIL'in hemen öncesinde Eleştirel Bilgi Okuryazarlığı Nakonferansı¹ da gerçekleştirilerek katılımcıların konuyla ilgili bilgi paylaşımlarına olanak tanınmıştır. Bunun yanı sıra konferansta iki açış konuşması ve üç davetli konuşmaya yer verilmiştir.

Konferans kapsamında bilim komitesi tarafından değerlendirilen ve sunum için kabul edilen çalışmalara yönelik özet bilgileri bildiri özetleri kitabı yayınlanmıştır². Bu çalışmalardan tam metinleri de yine bilim kurulu tarafından yapılan ayrı bir değerlendirme sürecinin ardından Springer yayınevinin *Communications in Computer and Information Science (CCIS)* süreli yayınında yayınlanmaktadır.

10 Ekim 2016

Konferansın ilk günü açılış seremonisiyle başladı. Bu seremoninin hemen ardından açış konferansı Güney Avustralya'da yer alan Flinders Üniversitesi'nden Profesör Tara Brabazon'un *3D Librarian: Information Literacy in an Accelerated Age* başlıklı konuşmasını yaptı. Profesör Brabazon'un kullandığı drama teknikleriyle birlikte daha da ilgi çekici olan konuşma kapsamında günümüzde tanık olduğumuz hızlı gelişmeler çerçevesinde bilgi profesyonellerinin ve kütüphanecilerin rollerine yönelik değerlendirmelerde bulunuldu. Yaşanan gelişmeleri ve bu süreçte bilgi profesyonellerini etkileyen konuları 3D metaforuyla ilişkilendiren Profesör Brabazon, bilgi profesyonellerinin üç boyutunu "*Digitization, Deterritorialization ve Disintermediation*" olarak değerlendirmiştir. Profesör Brabazon bu üç kavramla dijitalleştirme ve dijitalleşme, bilginin sınırsız ve arada bir araç bulunmaksızın sunumuyla ilgili konulara bilgi profesyonellerinin dikkat etmeleri gerektiğini vurguladı. Bu vurgu kütüphanecilik ve bilginin alanının gelecekte üsteleneceği rol açısından da dikkat çekiciydi.

Öğleden sonranın ilk bölümü bir çalıştay, bir panel, iki iyi uygulamalar oturumu ve iki bildiri oturumuyla başladı. Eş zamanlı olarak sunulan bu oturumlarda Bilgi Okuryazarlığı ve Katılımcı Toplum, Araştırma Yöntemleri, Elektronik Dersler ve Kaynaklar, Etkili Stratejiler konuları tartışılırken çalıştayda bilgi okuryazarlığının eğitimle ilgili boyutu üzerinde duruldu. Bu eş zamanlı oturumlardan iyi uygulama örneklerinin sunulduğu oturumlardan ikincisi olan etkili stratejiler oturumunda Barselona'daki kütüphaneler örneğinde kamu politikalarının dijital okuryazarlık ve ilgili becerilere olan etkisine değinildi. 2010 yılının bir dönüm noktası olarak gösterildiği sunuşta yazarlar iki temel politika belgesinin geliştirildiğini vurguladı. Bu politikalarda halk kütüphanelerinin stratejik kurumlar olduğu ve yerel politikalar için halka hizmet etmede öncelikli kurumlar olarak görüldüğü ifade edildi. Bu politikalar kapsamında halk kütüphanelerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı ve yaratıcı alanların geliştirilmesi gibi çalışma ve projeler Türkiye'deki uygulamalar ve halk kütüphanelerine yönelik yaklaşımlar açısından ilgi çekiciydi. Ayrıca oturumda bilgi okuryazarlığının eşik kavramları akademik iletişim, araştırma, stratejik bir keşif olarak arama, yapılandırılmış bilgi, bir süreç olarak bilginin üretilmesi ve bilginin değeri şeklinde yapılandırılarak bilgi okuryazarlığı eğitimiyle bağlantılı

¹ Nakonferans tanımı için: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Nakonferans>

² ECIL 2016 Abstracts: http://ecil2016.ilconf.org/wp-content/uploads/2016/10/ECIL2016_BoA.pdf

olarak analiz edilmiştir. Bu oturumda ayrıca bilgi okuryazarlığı eğitimi için geliştirilen modellerden I-LEARN modeline yönelik bir araştırmanın sonuçları da paylaşılmış, konuyla ilgili daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Oturumda anlatılan bir diğer iyi uygulama örneği ise CORA (Community of Online Research Assignment) projesidir. Projede geliştirilen web sayfası kütüphaneciler ve eğitimciler için birçok konuda ders materyali, ödevler ve uygulamaları içermektedir.

Konferansta öğleden sonraki ikinci oturumlarda tıp/sağlık okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı eğitimi gibi konular yer alırken kütüphane oryantasyonu için oyun tasarımı, bilimsel araştırma makalelerinin yapıları çalıştaylarla tartışıldı. Kısa bildiri sunuşları olarak da ifade edebileceğimiz pecha-kucha oturumu da bu oturumlarda gerçekleştirildi. Bu oturumlardan medya okuryazarlığıyla ilgili olan oturumu takip etme fırsatı buldum. Bu oturumda önce bilgi okuryazarlığı eğitimi ve kütüphanecilerin konuyla ilgili eğitim ihtiyaçları Çek Cumhuriyeti örneğinde değerlendirilerek Macaristan, Slovakya ve Polonya ile karşılaştırmalı olarak ele alındı. Araştırma sonuçları bilgi okuryazarlığı eğitimi açısından bu ülkelerin benzer noktalarını ve farklılıklarını göstermesi açısından değer taşıyordu. Oturumda ayrıca İngilizce'nin medya okuryazarlığına teşvik yönündeki etkileri de tartışılırken, sosyal medya okuryazarlığı konusunda üniversite öğrencileri ve 10-13 yaş aralığındaki çocukların Facebook kullanımları üç aşamalı bir araştırmayla analiz edilmiş ve bu grupların gizlilikle ilgili tercihleri araştırılmış. Araştırma sonuçlarında sosyal medya kullanımı ve paylaşılan içeriklerle ilgili farkındalık artırıcı eğitimlerin önemi vurgulandı. Bu sunumun ardından ayrıca çocuk ve gençler için medya ve bilgi okuryazarlığı eğitiminde hikayeleştirme konusu öğrenme ve eğitimin sosyal bir süreç olarak görülmesinden yola çıkılarak anlatıldı. Benzer şekilde oturumda eğitsel karikatürlerin bir medya teknolojisi olarak kullanılması da tartışılan konulardan biri oldu. Bu oturumların ardından konferansın ilk günkü bilimsel etkinlikleri tamamlandı. Sosyal aktivite olarak Prag'ın tarihi binalarından biri olan Kaiserstein Palace'da konferansın açılış resepsiyonu verildi.

11 Ekim 2016

Konferansın ikinci günü Twente Üniversitesi Sosyoloji ve İletişim Bilimleri'nden Profesör Jan Van Dijk'in 21. yüzyılda her bireyin sahip olması gereken dijital ve asli becerileri üzerine yaptığı bir diğer açış konferansı ile başladı. Profesör Dijk konuşmasında dijital medyanın kullanımında toplumdaki herkesin işletimsel, formal, bilgi, iletişim, yaratıcı ve stratejik becerilere sahip olmaları gerektiğini vurguladı. Dijital beceriler ile geleneksel ortamdaki kaynaklara yönelik beceriler ve bu beceriler arasındaki farklılıklara da değinen Prof. Dijk, konunun aslında daha geniş ölçekte politikaları ve stratejiler bağlamında da hükümetler tarafından ele alınması gerekliliğine vurgu yaptı. Bu konuşmanın hemen ardından bir diğer davetli konuşma Boras Üniversitesi Kütüphane ve Bilgibilim İsveç Okulu'ndan Profesör Annemaree Llyod'a aitti. Profesör Llyod konuşmasında kendisinin de içerisinde yer aldığı birçok çalışma sonucunda ortaya çıkan "information resilience"³ kavramını ve bu kavramın bilgi yönetimi bakış açısıyla nasıl anlaşıldığını katılımcılarla paylaştı.

³ Information Resilience kavramı bir organizasyondaki kritik bilgi varlıklarının sürekliliğini sağlamak ve korumak için sahip olunan kurumsal kabiliyetler olarak tanımlanmaktadır. Kavram bilgi varlıklarını iki farklı ancak birbirine ilişkili boyuttan ele almaktadır. Bu boyutlar; bilginin üretilmesi, işlenmesi, depolanması, yayımı ve ayıklanması gibi aşamaları içeren yaşam döngüsü boyutu ve bilgi teknolojileri, insanlar ve diğer varlıklardan oluşan kapsam boyutudur (Mehravari, 2014).

Profesör Llyod, ayrıca information resilience kavramının bilgi okuryazarlığı ile bağlantısına ve bilgi merkezlerinde bu kapsamda verilebilecek eğitimlere değindi. Bu konuşmanın ardından konferansın ikinci günkü sabah oturumlarının ilk bölümü tamamlandı.

Sabah oturumlarının ikinci bölümü iki bildiri oturumu, iki çalıştay, iyi uygulama örnekleri oturumu ve doktora çalışmalarının sunulduğu doktora forumuyla başladı. Bu bölümde okuma tercihleri, bilgi okuryazarlığının teorik boyutları, dijital okuryazarlık, eleştirel düşünme ve bilgi okuryazarlığı eğitimi konularındaki çalışmalar sunuldu. Okuma tercihleriyle ilgili çalışmaların sunulduğu oturumda öğrencilerin okurken dijital ortam ya da basılı ortamdan hangisini daha çok tercih ettiklerine yönelik uluslararası araştırmalar yer aldı. Oturum içeriğinde farklı ülkelerdeki okuma tercihlerine yönelik profillerin de aktarılması genel bir tablonun ortaya çıkmasını sağladı. Bu oturumların ardından konferans öğleden sonra düzenlenen kütüphane turlarıyla devam etti.

Konferansın bu bölümünde Prag Belediye Kütüphanesi, Nostitz Majorat Kütüphanesi ve Ulusal Teknoloji Kütüphanesi'ne turlar düzenlendi. Bu turlar sayesinde Prag'ın tarihi kütüphanelerinin yanı sıra Çek Cumhuriyeti'nin en büyük bilim ve teknoloji kütüphanesini de gezme şansını buldum. Bu kütüphane hem tasarım hem de kullanıcı etkileşimi açısından sunduğu farklı araçlarla öne çıkan bir kütüphane özelliği taşıyordu. Koleksiyon olarak da bir buçuk milyondan fazla kaynağa sahip olduğunu öğrendiğimiz kütüphane bina tasarımı olarak da ekolojik bir yapıya sahip. Nostitz Majorat Kütüphanesi ise sahip olduğu yazma koleksiyonuyla dikkati çeken bir kütüphane olarak karışımıza çıktı.

12 Ekim 2016

Konferansın üçüncü günü önceki günlerde olduğu gibi davetli konuşmalarla başladı. Bugünkü ilk davetli konuşmayı Boras Üniversitesi, İsveç Kütüphane ve Bilgibilim Okulu'ndan Dr. Ola Pilerot yaptı. Dr. Pilerot konuşmasında bilgi okuryazarlığıyla ilgili eğitim ve araştırmalarda bilgi okuryazarlığını etkileyen yaklaşımları ele aldı. Bu konuşmanın ardından Charles Üniversitesi Bilgi Araştırmaları ve Kütüphanecilik Enstitüsü Yeni Medya Çalışmaları Bölümünden Vit Sisler, *İnsan bilimlerinde eğitsel oyunlar ve simülasyon tasarımları* konusundaki davetli konuşmasını yaptı. Oyunlaştırma ve simülasyonlar günümüzde eğitim süreçlerinde de kullanılan ve etkili uygulamalar arasında yer alıyor. Bu doğrultuda Vit Sisler'in konuşmasında Charles Üniversitesi'nde tarih eğitimi kapsamında geliştirdikleri eğitim simülasyonunun tasarım aşamasıyla ilgili deneyim ve bilgilerini paylaştı. Bu konuşmanın ardından ECIL'de poster olarak kabul edilen çalışmalara yönelik sunuşlara geçildi. Bu bölümde de infografik kullanımı, birçok konuda yaratıcı çalışmaları takip etme şansını buldum. Bu bölümde özellikle dijital hikaye oluşturma ve karikatür tasarımı gibi konulardaki poster çalışmaları benim açımdan dikkat çekiciydi.

Poster sunuşlarının ardından konferansın diğer oturumlarına geçildi. Bu oturumlarda yüksek öğretimde bilgi okuryazarlığı, yaşamboyu öğrenme, çocuklar ve gençler, dijital okuryazarlık konuları tartışılırken bilgi okuryazarlığı eğitimi ve metafor ve eleştirel yansımalarına yönelik iki çalıştay gerçekleştirildi. Bu bölümde yükseköğretimde bilgi okuryazarlığı konusu oturuma katıldım. Oturumdaki ilk iki sunuş hukuk alanındaki akademisyenlerin bilgi okuryazarlığına bakış açılarını Hırvatistan örneğinde gösterdi. Bu sunuşların dışında Çek Cumhuriyeti'nde gerçekleştirilen bir araştırmayla da ülke genelinde öğrencilerin bilgi okuryazarlığı düzeyleri analiz edilmiştir. Bu konuşmanın ardından İspanyolca

konuşan üniversitelerdeki öğrencilerin bilgi becerileri geliştirilen bir araştırma aracıyla analiz edilmiştir. Bu oturumdaki sunuşlar hem farklı kullanıcı grupları hem de farklı ülkelerdeki uygulamaları gözlemlemek açısından değerli bilgiler sağladı.

Konferansın öğleden sonraki oturumları vaka çalışmaları, akademik kütüphaneler, kütüphanecilerin becerileri gibi konular iki iyi uygulama örneği oturumu, bir çalıştay ve üç bildiri ortumuyla devam etti. Bu oturumlardan kütüphanecilerin becerileri başlıklı oturumda Türkiye’de bilgi okuryazarlığı eğitim programlarının geliştirilmesine yönelik olarak 16 farklı kurumdan 29 çalışandan topladığımız nitel verilerden oluşan SWOT analizi çalışmamızı sunduk. Bu sunumun ardından Portekiz’deki kütüphanecilik ve bilginin profesyonellerinin telif hakkı becerileri, Bulgaristan Sofya’da yer alan Kütüphane Araştırmaları ve Bilgi Teknolojileri Üniversitesi öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve kütüphanecilerin eğitimci rolleri ile ilgili çalışmalar aktarıldı. Bu oturum da diğer oturumlara benzer şekilde farklı kültürler ve kullanıcı grupları arasındaki benzerlik ve güncel uygulamaları görmeyi sağlayan oturumlardan biriydi. Konferansın üçüncü günü bu oturumların ardından gala yemeği ile son buldu.

13 Ekim 2016

Konferansın son günü sabah bilgi okuryazarlığı ve demokrasi, bilgi okuryazarlığı araştırmaları, öğretim teknikleri, bilgi arama ve okuma ve bilgi okuryazarlığı öğretimi konularındaki bir panel, bir iyi uygulama örneği oturumu ve dört bildiri oturumu gerçekleştirildi. Bu oturumlarda salonlar arasında geçiş yaparak farklı oturumlara katılma olanağı bulurken her değiştirdiğim oturumda neleri kaçırdığımı düşünmek de ayrı bir histi. Bu oturumlarda öğretmenlerin bilgi okuryazarlık düzeyleri, bilgi okuryazarlığı konusundaki öğretmen yaklaşımları gibi konular oldukça ilgi çekiciydi. Özellikle öğretim yöntemleriyle ilgili oturumda öğrencilerin motivasyonunu sağlama ve yaratıcılıklarını artırmaya yönelik uygulamalarla ilgili yararlı bilgiler ve değerlendirmeler sunuldu.

Konferanstaki oturumların tamamlanmasının hemen ardından kapanış oturumuna geçildi. Bu oturumda ECIL’e yönelik değerlendirmeler ve katılım istatistikleri sunuldu. Konferansa farklı ülkelerden 350’nin üzerinde katılım gerçekleşmiş. Katılım konusunda Avrupa’nın yanı sıra Amerika ve Asya kıtasından da önemli ölçüde katılımın olduğu dikkati çekti. Ayrıca bu oturumda en iyi poster ödülü de verildi. Oturumun son bölümünde bilgi okuryazarlığıyla ilgili hem kaliteli hem de alanlarında birbirinden uzman akademisyenlerin ve profesyonellerin yer aldığı ECIL’in 2017 yılında 18-21 Eylül 2017 tarihlerinde Saint Malo, Fransa’da yapılacağı duyuruldu. Bu konferansın web sitesine <http://ecil2017.ilconf.org/> adresinden erişilebilir.

Kaynakça

Mehravari, N. (2014, 17 Kasım). Information resilience in today's high risk information economy [Blog yazısı]. Erişim adresi: https://insights.sei.cmu.edu/sci_blog/2014/11/information-resilience-in-todays-high-risk-information-economy.html